

Proč ten kluk tolik zlobí?

„Ten váš kluk ve vyučování tolik zlobí, vykřikuje, nedává pozor, neposedí a – nezlobte se – pořád posmrkává, jako kdyby to dělal schválně,“ postěžuje si bezradná paní učitelka na třídní schůzce posmutnělým rodičům. „Musíte mu domluvit.“

Ani nervózní paní učitelka, ani rodiče nevědí, že osmiletý druhák Péťa potřebuje pomoc dětského neurologa či psychiatra. Málokoho napadne, že tenhle zlobivý nevladatelný kluk, jehož vidí kantoři už ve zvláštní škole, není malý dáblík, který schválně provokuje učitelku a trápí maminku. Je zapotřebí myslet i na to, že může trpět onemocněním u nás málo známým a ne dobře podchyceným, takzvaným Touretteovým syndromem.

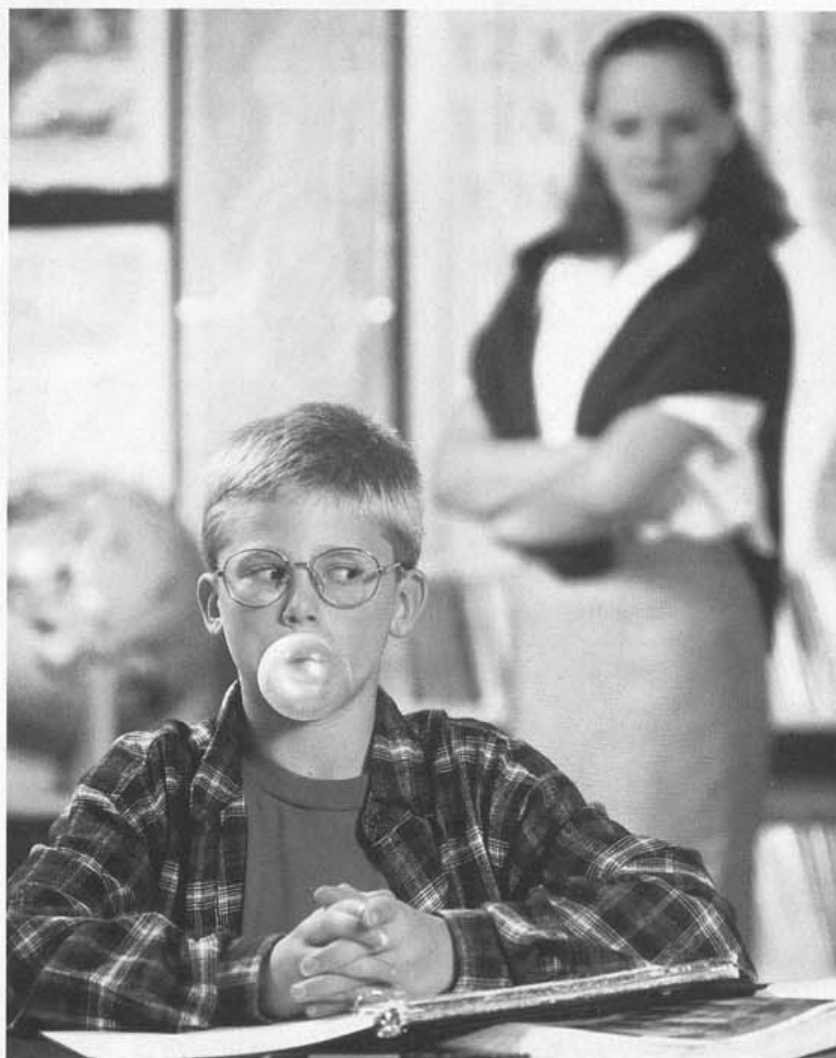
Nech se ostříhat

„Kromě hyperaktivity a jiných problematických projevů chování, jsou hlavním příznakem Touretteova syndromu tiky. Používáme proto také někdy termín *tiková nemoc*,“ začíná objasňovat neurolog docent MUDr. Evžen Růžička, CSc., vedoucí Centra extrapyramidových onemocnění I. LFUK a Všeobecné fakultní nemocnice v Praze. Na tomto pracovišti se specializují na onemocnění vyznačující se poruchami řízení hybnosti, k nimž patří i Touretteův syndrom či jiné, závažnější choroby (například Parkinsonova nemoc).

„Tiky mohou vypadat různě, často připomínají účelné pohyby. Ze začátku jsou patrné v oblasti očí; je to posmrkávání, pak škubání a házení hlavou. Děti jsou ve škole třeba napomínány slovy Nech se ostříhat!, když si pořád odhazují vlasy z čela. Těch tiků může být víc a přidávají se také zvukové – například posmrkávání,“ objasňuje docent Růžička. „Takové děti jsou často hodnoceny jako zlobivé a je prý nutno je trestat. Bohužel bývají mnohdy terčem posměchu a šikanování. Jsou schopny tyto projevy přechodně potlačit, ale za cenu nesmírného úsilí. Přijde-li pak stres či jiná zátěžová situace, začnou sebou zase „šít“, škubat...“

Tiky ztrpčují dětství

„Nejhorší pro mě bylo zesměšňování ze strany spolu-

žáků, hlavně na základní škole. Na gymplu jsem už se spolužáky ani s profesory problémy neměl. Velmi ponižující bylo například, když na mě chemikářka jednou začala křičet, ať pořád neházím tou ofinou,“ svěčuje se jeden z pacientů, dvaadvacetiletý Michal, na první pohled sympatický, úplně normální kluk. Vzpomíná, že dlouho nevěděl, co mu vlastně je; jeho maminka prý byla seznámena s jeho diagnózou, když mu bylo osm. Právě to je typický věk, kdy se může Touretteův syndrom projevit. Jsou to především prvníáci a druháci... Na začátku puberty dochází ke zhoršení, kolem dvacítky je tendence k ústupu. Přibližně jedna třetina pacientů se vyléčí, jedna třetina žije

s mírnějšími příznaky a u třetiny lidí přetrvávají v plné míře i v dospělosti. Rovněž míra postižení bývá různá.

„Také mám nutkavou potřebu dotýkat se hran nábytku, osahávat si je,“ začíná mluvit o dalším znaku tohoto onemocnění Michal.

„Říkáme tomu obsedantně kompulzivní porucha. Obsese znamenají vtíravé myšlenky a kompulze je nutkavé jednání. Nejenže tiky mají nutkavý ráz, tyto pacienti vykonávají řadu zbytečných rituálů, které jim výrazně komplikují život. Jsou kupříkladu velmi úzkostliví na uspořádání svých věcí. Když přijde takový nemocný ke svému stolu a najde něco jinak, má intenzivní potřebu to okamžitě urovnat,“ objas-

ňuje Evžen Růžička a dodává, že vynikajícím způsobem ztvárnil tuto poruchu Jack Nicholson ve filmu *Lepší už to nebude*.

Dejte ho do zvláštní školy!

Ještě donedávna si řada neurologů i psychiatrů myslela, že lidé s tímto syndromem jsou neurotici. Na vině

je prý špatná výchova, nevychovanost.

„Dnes víme, že nemoc má genetický základ, je způsobena vrozeným postižením hlubokých částí (jader) mozku zvaných bazální ganglia. Kromě dědičnosti můžou být příčinou stres, alkohol a hlavně podávání některých léků v době těhotenství. Nebezpečná jsou zejména neuroleptika (například Plegomazin či Torecan) podávaná proti těhotenským nevolnostem a zvracení. Také mamince Michala byl předepsán Plegomazin,“ říká docent Růžička. Zdůrazňuje však, že ne každý tik musí hned znamenat Touretteův syndrom, ale zároveň dodává, že o tomto onemocnění se u nás ví velmi málo, je zanedbané a ne každému se tak dostane odpovídající péče. Rodiče, ale hlavně učitelé nejsou poučeni, přetrvává tendence se takových žáků zbavovat a posílat je i do zvláštních škol. Přičemž Touretteův syndrom nemá vliv na inteligenci (například Michal je členem Menzy), mezi těmito lidmi bývají extrémně nadaní, kreativní jedinci. Má se za to, že jim trpěl například Wolfgang Amadeus Mozart, Charles Dickens a další.

„Dnes už se dokážu dívat na některé své projevy s nadhledem, naučil jsem se na tohle téma i vtipkovat,“ usmívá se Michal, úspěšný student medicíny. Sní o tom, že se jednou stane neurologem. ■

JANA HÁJKOVÁ

Snímek MICHAEL PHOTOBANK

P.S.: Pokud máte pocit, že byste potřebovali získat víc informací, nabízíme adresu nově vzniklé Asociace pacientů s Touretteovým syndromem: Občanské sdružení ATOS, Goetheho 15, 160 00 Praha 6.

Dítě s Touretteovým syndromem potřebuje **individuální přístup**. Ve škole je nutné předejít stresu. Žák musí mít k dispozici přesný způsob vyučování, domácích úkolů a termínů zkoušení. Učitel by měl cíleně upevňovat pravidelné stereotypy a návyky a během vyučování navodit pocit jistoty. U těchto dětí se mohou objevit i poruchy počítání (dyskalkulie), čtení (dyslexie) a psaní (dysgrafie). Na místě je proto ústní zkoušení; písemné testy jsou nevhodné, zvláště je-li čas na jejich provedení omezený.